

EL FONS ARQUEOLÒGIC DEL MUSEU DE VILAFRANCA. DARRERS TREBALLS D'INVENTARIAT

M.ª ROSA SENABRE I JUNCOSA
JOAN SOCIAS I TORNÉ

El present treball pretén mostrar les últimes tasques d'inventariat efectuades sobre el material arqueològic dipositat en el Museu de Vilafranca, destinades a recobrar, en la mida que ens sigui possible, tot un seguit d'informació oblidada en la major part, però bàsica en el procés d'elaboració d'una sòlida base d'investigació a la comarca.

EL FONS ARQUEOLÒGIC DEL MUSEU DE VILAFRANCA. DARRERS TREBALLS D'INVENTARIAT

El motiu de la nostra comunicació és donar a conèixer els darrers treballs d'inventariat realitzats en el fons arqueològic del Museu de Vilafranca. En primer lloc, i com a element introductori abans d'exposar el procés seguit en la nostra tasca, parlarem una mica de la procedència del material amb el qual hem treballat i també dels precedents en qüestió d'inventariat del fons arqueològic tractat.

El material sobre el qual hem estat treballant aquests darrers mesos és procedent gairebé tot de recollides o exhumacions realitzades abans de 1973 —etapa de consolidació de l'arqueologia a la nostra comarca—, dutes a terme en gran part de la mà de Pere Giró i Romeu i el seu equip. Cal dir que en aquest fons també figura material excavat després de 1973, però la gran tasca de l'arqueòleg Josep Mestres, junt amb els components del seu grup feta sobre aquest material esmentat, fa innecessària qualsevol reorganització.

No és el nostre el primer intent d'inventariat i reorganització d'aquest fons arqueològic. Trobem com a precedents la tasca desinteressada de diversos membres de la nostra secció, junt amb una comunicació presentada en el 1r Seminari d'Estudis d'Història Local i Comarcal,⁽¹⁾ on apareix una llista dels jaciments que figuren en el fons del Museu. Tots aquests intents, però, no havien donat peu fins ara a una labor continuada, ja que es trobaven mancats de recolzament. Aquests treballs quedaven limitats també per l'arribada de nous materials que feien que la reorganització dels antics anés quedant enrera, no pas per despreocupació, sinó per desbordament.

La solució que es presenta a aquesta situació serà la creació de dues beques de col·laboració que possibilitaran el recull de part de la informació que encara ens pot facilitar aquest material. Malgrat la transformació que ha patit, una tasca continuada sobre aquesta part tractada del fons permetrà almenys tenir una mostra de l'ampli ventall de possibilitats que la nostra comarca ens amaga.

Un cop vista, a tall de presentació, la procedència del material i els condicionaments que l'envolten, passarem en segon lloc a exposar el projecte de treball i el procés seguit per a la realització de l'objectiu. Cal esmentar, abans de passar a aquest segon punt, que en aquesta breu exposició no figurarà cap llista exhaustiva de tots els jaciments que figuren en el fons. Hem considerat oportuna la seva omissió perquè, més que donar a conèixer el volum del fons, el que pretenem és mostrar el seu estat actual i exposar la metodologia que hem seguit per aconseguir la meta que ens vàrem proposar.

La primera qüestió que se'ns plantejà fou la manera d'enfocar el sistema de treball a seguir. Cap de nosaltres dos havia fet mai una feina d'aquest tipus i, el que també és important, tampoc no hi havia precedents d'un treball sistemàtic en el Museu. Calia, doncs, crear una dinàmica de treball amb valor de continuïtat. Per aconseguir-ho contactàrem amb el Museu de Reus, el qual havia fet una feina semblant amb el material arqueològic d'en Vilaseca. Amb les seves orientacions i la informació extreta d'una sèrie de dossiers sobre classificació i ordenació de material arqueològic per a museus,⁽²⁾ vàrem confeccionar la línia de treball a seguir.

Un cop plantejada la feina, procedírem a la realització d'unes llistes per reagrupar tot el material que es trobava dispers en els diferents àmbits destinats a la Secció d'Arqueologia. De bon principi ens trobàrem ja amb una sèrie de problemes:

1.- Una part del material no tenia una procedència segura i concreta per manca d'una localització exacta, sobre un mapa i seguint unes coordenades, feta en el moment de la recollida (sobretot en els tallers de sílex). Les anotacions de troballes de material que Pere Giró ens deixà en fulls i llibretes de camp, fruit de les seves sortides, ens foren útils per situar algun del seu material de recollida.

GRÀFIC NÚM. 1

FULLS DE CLASSIFICACIÓ I QUANTIFICACIÓ DEL MATERIAL

INVENTARI CERÀMIQUES A LLA					INVENTARI CERÀMIQUES A TORN					
fragm. formes	decorats			altres	no dec.	total	fragm. formes	decorats	no dec.	total
	pinjat						pinjat			
nanxes							nanxes			
vares							vares			
càrcucs							càrcucs			
bases							bases			
fragm. informes							fragm. informes			
formes senceres							formes senceres			

INVENTARI CERÀMICA DE MOTLLE				ALTRES MATERIALS CERÀMICS:			
fragm. formes	decor.	no dec.	total	peces ornament	decorat	no dec.	total
nanxes							
vares							
càrcucs							
bases							
fragm. informes							
formes senceres							

La configuració d'aquests gràfics respon a una reducció per fer possible la seva publicació.

2.- Bona part de les existències procedents d'antigues recollides no havien estat mai rentades. Només es rentaven les peces excepcionals que havien d'exposar-se a les vitrines, i les altres quedaven emmagatzemades en caixes. Aquesta situació provocà que en alguns casos es deteriorés l'estat de les peces.

3.- També ens trobarem amb una manca de siglat, que donava peu a possibles confusions a l'hora d'establir la procedència de les peces. La col·laboració dels membres de la secció que coneixien el material en qüestió ens ha estat de gran ajut.

Així, doncs, el nostre primer objectiu fou la confecció de les llistes ja esmentades on tenir anotat tot el material arqueològic existent actualment en el Museu, i saber-ne la seva exacta localització. Això ens permetria poder dur a terme la sistemàtica agrupació i ordenació d'aquest material, i alhora tenir ja una àmplia visió de totes les existències en les quals hauríem de treballar.

Els propòsits que ens fixàrem, un cop començada la tasca de reagrupació, per poder realitzar l'ordenació del material de forma útil i dintre el termini acordat, foren:

a) Davant la problemàtica d'una manca de rentat i siglat decidírem que, si bé era molt necessari, retardaria molt la tasca d'organització general, que realment era l'operació de més prioritat. Per tant, acordàrem deixar el siglat per fer en un moment posterior i rentar només aquelles peces que realment ho necessitessin.

b) En cada jaciment ens plantejarem la utilitat de fer una classificació bàsica per saber, en general, del material que constava cada un. No es tracta, per tant, d'una classificació exhaustiva i detallada de totes les peces, ja que això seria el producte d'un treball d'investigació concret. Per això idearem uns fulls on expressar de forma esquemàtica aquesta classificació i quantificació general, que donaria una visió de conjunt a aquell que volgués consultar el material.⁽³⁾ Aquests fulls consten de diversos apartats amb subdivisions més concretes, on es tenen en compte el tipus de material, les formes, les decoracions... (com en un inventari arqueològic general):⁽⁴⁾

- ceràmica a mà / torn / motlle.
- materials ceràmics.

GRÀFIC NÚM. 2

FULLS DE CLASSIFICACIÓ I QUANTIFICACIÓ DEL MATERIAL

INVENTARI MATERIALS LÍTICS							
ind. lítica tallada						total	
nuclis							
ascles							
làmines							
restes de talla							
peces relocades							
unat. lítics no tallats							
peces forma natural	percut.	nòduls	mà de morter				total
peces transformades	moli	destral				total	
obj. figuratius ornamentals	sencers	fragm.					total
ares							
làpides							

MATERIALS METÀL·LICS						VIDRE			
útils sencers							sencers	fragm.	total
fragm. formes									
fragm. inform.									

La configuració d'aquests gràfics respon a una reducció per fer possible la seva publicació.

- materials metàl·lics.
- vidre.
- materials lítics.

c) Des del principi determinarem la necessitat de confeccionar unes fitxes de jaciment i unes altres de peces individuals, per poder tenir un fitxer obert que es pogués anar engrandint d'acord amb les excavacions realitzades. Decidírem crear un nou model de fitxa que s'avingués a les nostres necessitats, partint del model per a Museu de la Generalitat, el de la Carta Arqueològica i la fitxa de peça que ja teníem al Museu de Vilafranca (adaptació de la fitxa de la Generalitat). El resultat fou un model en forma de carpeta per a la fitxa de jaciment, per poder-hi encabir tota la informació que no es pogués anotar en la mateixa fitxa:

- fulls de quantificació
- fotografies del jaciment
- bibliografia
-

Pel que fa a les peces individuals, també optarem pel model carpeta.

Tenim previst engegar la realització d'aquest fitxer un cop avançada la tasca de reagrupament i ordenació del material dins el magatzem. Seria, per tant, la culminació de la feina exposada, i on quedaria sintetitzada tota la informació extreta del treball de classificació.

Per últim, caldria esmentar els problemes d'infraestructura que ens anaren sorgint, tals com la uniformització de caixes, triant les mides més adequades que s'utilitzarien a partir d'ara; la readaptació de l'espai del magatzem amb noves estructures d'ordenació i la seva utilització pràctica per facilitar la consulta del material, obert a qualsevol tipus d'estudi.

CONSIDERACIONS FINALS

En darrer lloc, posant fi a la nostra exposició, parlarem una mica

de l'estat en què es troba en aquest moment la nostra tasca i també del que aquesta ha suposat.

Estimem que el material reagrupat fins ara suposa vora un cinquanta per cent del total del fons arqueològic que figura en la secció. Paral·lelament a la recuperació d'aquest material, hem anat elaborant els esborranys de les fitxes de quantificació de cada jaciment. Aquests esborranys, un cop posats en ordre, constituïran el pas previ cap a la posterior elaboració de les abans esmentades fitxes definitives de jaciment.

Què suposa aquest treball? Per a nosaltres aquesta tasca realitzada presenta, entre d'altres, els següents aspectes positius. Permet recuperar la informació que encara acumulen aquestes restes, que no pel seu determinat i peculiar, a voltes, mètode d'obtenció o extracció deixen de ser importants. Recordem que, durant molts anys i encara en ocasions avui, la tasca de recerca portada a terme pels nostres predecessors és un punt de referència obligat per a qualsevol estudi de la comarca que tingui l'arqueologia com a centre de la seva investigació.

La nostra modesta pretensió és homogeneïtzar, en la mesura que ens sigui possible, una informació que a través de la recerca va ésser recuperada però que per diverses causes va caure, momentàniament i malgrat aïllats esforços, en l'oblit. El valor d'aquesta recuperada informació pot ser considerat a voltes bàsic, però la seva nova condició d'homogeneïtat la converteix, creiem, en un factor amb un grau de solidesa prou elevat com per tenir-la en compte a l'hora d'afrontar futures investigacions.

Per últim, cal donar les gràcies tant a persones com a organismes que han recolzat el projecte i que han fet possible que aquest sigui una realitat. A tots ells, gràcies, esperant que aquesta col·laboració es perllongui, creant així una sòlida plataforma des d'on seguir la investigació a la nostra comarca.

NOTES

(1) GRACIA I GIRALT, J: «Fonts prehistòriques i arqueològiques. Estudis temàtics.

Algunes dades per al seu estudi». Dins *Actes del 1r. Seminari d'Estudis d'Hª Local i Comarcal*. Arxiu Històric Comarcal de Vilafranca del Penedès, març 1987 (pp. 179-185).

- (2) Cal consultar la bibliografia.
- (3) Vegeu gràfics núms. 1 i 2.
- (4) Per la confecció de les fitxes ens basarem en els dossiers de la bibliografia i en els sistemes de diferents museus.

BIBLIOGRAFIA

- GRACIA I GIRALT, J: *Fonts prehistòriques i arqueològiques. Estudis temàtics. Algunes dades per al seu estudi*. Dins Actes del 1r Seminari d'Estudis d'Hª Local i Comarcal. Arxiu Històric Comarcal de Vilafranca del Penedès, març 1987 (pp. 179-185).
 - MONTSERRAT, M.ª ROSA; MORRAL, E i PORTA, E: *Sistema de documentació per a museus*. Dep. de Cultura i Mitjans de Comunicació, Generalitat de Catalunya, Direcció General del Patrimoni Cultural, Serveis de Museus, Barcelona 1982.
 - PEIRET i ESTRADA, J; QUERALT i TOMÀS, C; FARNOS I BEL, A: *Revisió del sistema de documentació de museus*. Museu del Montsià, Amposta 1986.
 - V.V.A.A: *Sistema de marcatge i inventari de les troballes fetes en les prospeccions i excavacions arqueològiques*. Banyoles, 1985.
-